

Svar på Eve Rämös och 29 andra ledamöters motion om att ordna skolskjuts av hälsoskäl från båda vårdnadshavarnas adresser

VD/11570/00.02.00.03/2022

KK/PN/KP/JT/AP

Eve Rämö och 29 andra ledamöter lämnade in följande motion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

”Helsingfors förvaltningsdomstol har 25.8.2022 gett ett avgörande där det konstateras att det ur ett jämställdhetsperspektiv för ett barn som får skolskjuts av hälsoskäl ska beviljas skolskjuts från båda vårdnadshavarnas hemadresser vid växelvist boende.

Lagen om grundläggande utbildning 32§ föreskriver följande om skolskjuts:

En elev i grundläggande utbildning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från den i lagen om småbarnspedagogik avsedda småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen, har i motsvarande mån rätt till fri transport från hemmet direkt till förskoleundervisningen eller från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till hemmet eller småbarnspedagogiken. En elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande.

Diskrimineringsombudsmannen skriver följande om saken: ”Helsingfors förvaltningsdomstol har gett beslut i ett ärende som handlade om rätten för ett barn med funktionsnedsättning att erhålla skolskjuts från båda sina vårdnadshavare. Barnets vårdnadshavare är skilda och barnet bodde växelvis hos sina vårdnadshavare. Staden grundade sitt nekande beslut på etablerad praxis och den allmänna anvisningen enligt vilken kostnadsfri skolskjuts i enlighet med lagen om grundläggande utbildning erbjuds endast från den adress som utgör grunden för anvisande av elevens närskola. Diskrimineringsombudsmannen ansåg i sitt utlåtande att kostnadsfria skolskjutsar bör anordnas för barn med funktionsnedsättning som bor växelvis hos sina vårdnadshavare från båda vårdnadshavare som en rimlig anpassning i enlighet med diskrimineringslagen. Helsingfors förvaltningsdomstol konstaterade att barnet borde ha beviljats skolskjuts i enlighet med lagen om grundläggande utbildning som en rimlig anpassning som avses i diskrimineringslagen också från den andra av barnets vårdnadshavare. Enligt diskrimineringsombudsmannens kännedom är detta domstolens första avgörande där man anser att skolskjuts bör beviljas för barn med funktionsnedsättning som bor växelvis hos sina vårdnadshavare från båda vårdnadshavare.”

(<https://syrijinta.fi/-/koulukuljetustarvetta-tulee-arvioida-myos-yhdenvertaisuuslain-nakokulmasta>)

Vanda stadsfullmäktige har behandlat ärendet senast 9.4.2018 när ett svar gavs till ledamoten Vahvelainens motion. I samband med behandlingen lämnade De grönas grupp ett protokollsuttalande som understöddes av nästan hela fullmäktige: ”Vanda borde utreda möjligheten att erbjuda barnet taxiskjuts också från distansföräldern när barnet bor varannan vecka hos denne, om taxiskjuts har beviljats av hälsoskäl med utlåtande av läkare eller psykolog och om också den andra föräldern bor i Vanda. Barn med särskilda behov är särskilt utsatta och deras rätt till båda föräldrarna borde stärkas. För ett barn med särskilda behov kan all fysisk aktivitet och rörelse vara mycket svårt och därför har de

beviljats taxiskjuts. Det nuvarande systemet begränsar möjligheten för ett barn med särskilda behov att ta sig till skolan från den ena förälderns hem, även om skolvägen är kort.”

Senast nu finns det orsak att undersöka detta perspektiv på nytt.

Jag föreslår att Vanda stad utreder möjligheterna att bevilja skolskjuts av hälsoskäl från båda vårdnadshavarnas hem vid växelvist boende, om resans längd är rimlig.”

Stadsfullmäktige 10.10.2022 § 14

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande konstaterar följande som sitt svar:

I lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) ingår bestämmelser om bl.a. växelvist boende. I det förberedande lagarbetet avses med växelvist boende ett arrangemang där barnet bor minst 40 % av kalenderåret hos vardera föräldern (RP 88/2018). I ett avtal om vårdnad om barn mellan vårdnadshavarna kan man komma överens om att barnet bor växelvis hos vardera föräldern eller en domstol kan ge ett beslut i ärendet. I båda fallen ska det fastställas vilken adress som anges som barnets officiella boendeadress. Förmåner och tjänster bestäms enligt barnets officiella boendeadress.

I nuläget kan barnet ha bara en hemadress i befolkningsregistret. På grund av detta framgår det inte alltid hur vårdnaden och boendet de facto har ordnats. Tills vidare finns det inte någon tillgänglig komplett statistik över barns boendearrangemang och växelvisa boende. Institutet för hälsa och välfärd för statistik över barns vårdnads-, boende- och umgängesrättsavtal som kommunernas socialväsande fastställt, men största delen är inofficiella arrangemang som föräldrarna sinsemellan kommit överens om.

Skolskjuts och växelvist boende

I 32 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om rätt till fri transport. Enligt Vanda stads förvaltningsstadga beslutar nämnden för fostran och lärande om grunderna för skolskjutsar och skolreseunderstöd för grund- och förskoleelever. I grunderna fastställs att fri transport ordnas från elevens adress som antecknats i befolkningsdatasystemet, utifrån vilken en närskola anvisats eleven. Att beakta växelvist boende som det föreslås i fullmäktigemotionen när det gäller skolskjutsar förutsätter att de grunder som godkänts av nämnden ändras, eftersom elever då också kan skjutas från någon annan adress än den hemadress som antecknats i befolkningsdatasystemet.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande samlar inte in uppgifter om elevernas boendearrangemang, växelvist boende eller vårdnadsavtal, och därför är det svårt att göra en precis bedömning av antalet elever eller kostnaderna för transport som ordnas varannan vecka.

--

Skolskjuts kan av hälsoskäl ordnas med kollektiva trafikmedel eller som taxiskjuts. Skolskjutsen kan ordnas som taxiskjuts om elevens hälsotillstånd kräver det.

För närvarande är antalet elever inom undervisningen för elever med funktionsnedsättning och elever med särskilda behov samt elever som skjutsas av hälsoskäl, vilka omfattas av taxiskjutsar omkring 460. Av dessa 460 barn bor föräldrarna till cirka 120 barn på olika adresser enligt elevregistret för den grundläggande utbildningen. Av dessa fall bor över 2/3 av barnens föräldrar på olika adresser i Vanda och en tredjedel av föräldrarna så att den andra föräldern bor i Vanda och den andra i någon annan kommun.

Enligt uppgifter från Institutet för hälsa och välfärd har en tredjedel av skilsmäsofamiljerna avtalat om växelvist boende under år 2022. Om man inte gör någon skillnad i om båda föräldrarna bor i Vanda eller inte visar den nationella statistiken att familjerna har valt en lösning med växelvist boende i cirka 40 fall av tidigare nämnda 120 fall. Om man igen granskar endast de familjer där båda föräldrarna bor i Vanda har cirka 30 familjer valt en lösning med växelvist boende.

Reella uppgifter om Vanda grundskolelevers växelvisa boende samlas inte in.

Ordnande av transport

I fullmäktigemotionen föreslås att skolskjuts av hälsoskäl beviljas från båda vårdnadshavarnas hem vid växelvist boende, om resans längd är rimlig. I Helsingfors förvaltningsdomstols beslut som nämns i fullmäktigemotionen är avståndet mellan två hem en kilometer.

Taxiskjutsar körs som samtransporter genom att kombinera flera elevers skolresor. Det är svårt att entydigt fastställa en rimligt lång resa som till exempel inte påverkar taxitransportens rutt. Enligt serviceproducenternas bedömning kan till och med en resa på en kilometer påverka rutten om vårdnadshavarnas behov vad gäller tidtabellerna för hämtning och lämning avviker mycket från varandra. Det är svårt att göra en entydig bedömning, eftersom resans längd inte är den enda faktorn som inverkar.

Om transporterna för dem som bor växelvis hos föräldrarna inte kan kombineras med samtransporterna (skolskjutsarnas tidtabeller har planerats i stort sett på samma sätt enligt fasta hämtnings- och lämningstider), är alternativet ensamtransport varannan vecka. Det uppstår lite större kostnader för ensamtransporter än för samtransporter, eftersom priset för ensamtransporter är kilometerbaserat och beror på resans längd. Samtransporternas pris är oavhängigt av resans längd och fastställs per riktning.

Om antalet ensamkjutsar ökar krävs det också tilläggsresurser i den bilkapacitet som är i användning av serviceproducenten. För tillfället är det brist på bilar som beaktar tillgänglighet.

Helsingfors förvaltningsdomstol konstaterade i beslutet som det refereras till i motionen att man i fallet i fråga borde ha beviljat skolskjuts för eleven som en anpassning i enlighet med diskrimineringslagen. I beslutet har utöver avståndet på en kilometer mellan vårdnadshavarnas hem också elevens sjukdom och dess inverkan på hans rörlighet tagits i beaktande. Helsingfors stad har ansökt om besvärstillstånd i beslutet hos högsta förvaltningsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen har inte än fattat beslut om besvärstillståndet.

Social- och hälsovårdsministeriets utredning om växelvist boende

Social- och hälsovårdsministeriet har utarbetat en åtgärdsplan (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2021:34) för revidering av lagstiftningen och rutinerna för situationer för

barn som bor växelvist. I planen ingår åtgärdsförslag angående tjänster, bl.a. vad gäller förskoleundervisningen och grundläggande utbildningen. Om skolskjutsar konstateras att en utredning görs om att utvidga kommunernas skyldighet att ordna skolskjuts inom förskoleundervisningen och grundläggande utbildningen till att omfatta växelvist boende. I utredningen bedöms effekterna som orsakas för ordnandet av tjänsten i praktiken, om skyldigheten att ordna skolskjuts utvidgas, samt den offentliga ekonomiska kostnadseffekter och konsekvenserna för barnen.

Följande bedöms också i utredningen: faktorer i anslutning till transportförmånen vid växelvist boende såsom ändamålsenligheten för förskoleundervisningens och grundläggande utbildningens transporter över kommungränserna, transportkostnadernas rimlighet och hur närskolsprincipen fullföljs vid växelvist boende. Skyldigheten att ordna kommunal skolskjutsförmån i en situation där en elev med funktionsnedsättning bor växelvis hos föräldrarna utreds också. En fortsatt beredning genomförs som ett samarbete mellan undervisnings- och kulturministeriet, finansministeriet och Finlands Kommunförbund.

Riksdagen har 1.3.2023 godkänt en ny lag om funktionshindersservice enligt social- och hälsovårdsutskottets betänkande. Det finns inte än någon information om när lagen träder i kraft. Den nya lagen om funktionshindersservice påverkar eventuellt möjligheten att få transport t.ex. till skolelevernas dagverksamhet från båda vårdnadshavarnas adresser. Velfärdsområdet ansvarar för den verksamhet som omfattas av lagen om funktionshindersservice, såsom beslut om transport, ordnande av transport och transportkostnader.

Slutsatser

Verksamhetsområdet för fostran och lärande konstaterar att skolskjutsarna har ordnats i Vanda stad på det sätt som förutsätts i lagen, dvs. från den hemadress som antecknats i befolkningsregistret.

Verksamhetsområdet ser det som ändamålsenligt att följa upp hur utredningar och författningsberedningar framskrider och invänta ändringar i rättspraxisen innan transportförmånen utvidgas genom att bevilja skolskjuts av hälsoskäl från båda föräldrarnas hem vid växelvist boende. Lagstiftningen styr ansvaret för hur tjänsten ordnas och hur kostnaderna för ordnandet av tjänsten riktas till aktörer inom den offentliga sektorn.

Stadsstyrelsen 17.4.2023 § 32

Förslag av biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för fostran och lärande:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge Eve Rämö och 29 andra ledamöter som undertecknat motionen stadsstyrelsens svar i enlighet med förslaget, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Behandling:

Under behandlingen av ärendet *kompletterade* stadsstyrelsen den första meningen i motionssvarets sista stycke enligt följande (kompletteringen med kursiv text):

”Verksamhetsområdet ser det som ändamålsenligt att följa upp hur utredningar och författningsberedningar framskrider och *invänta* ändringar i rättspraxisen innan transportförmånen utvidgas genom att bevilja skolskjuts av hälsoskäl från båda föräldrarnas hem vid växelvist boende.”

Beslut:

Stadsstyrelsens kompletterade förslag godkändes.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande kompletterar sitt svar enligt följande:

Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat ett avgörande (28.4.2023 HFD: 2023:38) gällande Helsingfors stads besvär över Helsingfors förvaltningsdomstols avgörande om beviljande av skolskjuts i ett ärende som gäller växelvist boende (4.7.2022 nr H3946/2022).

Enligt HFD:s avgörande ska eleven beviljas skolskjuts som denna ansökt om även från den andra vårdnadshavarens hem som en sådan rimlig anpassning som avses i 15 § i diskrimineringslagen. Motiveringen till avgörandet var elevens hälsotillstånd samt att resan från den andra föräldern till skolan inte är väsentligt längre eller av någon annan orsak kostnadsförmåssigt högre än från den hemadress som antecknats i befolkningsregistret, och att de merkostnader som orsakas av ordnandet av transporten inte kan anses vara orimliga för staden.

I sitt avgörande konstaterar HFD också att om man vill ändra det nuvarande rättsläget ska detta göras genom lagstiftning och att då eleven bor hos den ena föräldern har staden inte någon skyldighet att också från det hemmet direkt enligt 32 § i lagen om grundläggande utbildning ordna avgiftsfri skolskjuts som erfordras för barnet.

I Vanda har skolskjuts i princip beviljats som en förmån enligt 32 § i lagen om grundläggande utbildning från en adress som registrerats i befolkningsregistret till en närskola som anvisats på basis av den. När det gäller att besluta om en transportförmån gör man i fortsättningen från fall till fall en bedömning av behovet av rimliga anpassningar i den mening som avses i 15 § i diskrimineringslagen i fråga om ansökningar om skolskjuts där det är fråga om växelvist boende.

Stadsstyrelsen 19.6.2023 § 39**Förslag av biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för fostran och lärande:**

Stadsfullmäktige beslutar att

- a) ge Eve Rämö och 29 andra ledamöter som undertecknat motionen stadsstyrelsens svar i enlighet med förslaget, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 21.8.2023 § 35**Stadsstyrelsens förslag:**

Stadsfullmäktige beslutar anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Bilaga: Eve Rämös och 29 andra ledamöters undertecknade motion om att ordna skolskjuts av hälsoskäl från båda vårdnadshavarnas adresser

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1 Besvärsförbud

Närmare information: Katri Kalske, biträdande stadsdirektör, [fornamn.efternamn\(at\)vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn(at)vantaa.fi)